

Nr 150.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statens bosättningslånefond m. m.; given Stockholms slott den 25 februari 1938.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under kapitalbudgeten (bil. 4, punkten 7; statens utlåningsfonder) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Statens bosättningslånefond för budgetåret 1938/1939 beräkna ett reservationsanslag av 6,000,000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln föreslagit riksdagen att,
Bihang till riksdagens protokoll 1938. 1 saml. Nr 150.

i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1938/1939 beräkna *dels* (punkten 26) till Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud ett förslagsanslag av 30,000 kronor, *dels ock* (punkten 27) till Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken för dess bestyr med statens bosättningslån ett förslagsanslag av 45,000 kronor.

Jag anhåller nu att till slutlig behandling få upptaga dessa frågor.

I proposition den 15 januari 1937, nr 41, framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag om inrättande från och med den 1 januari 1938 av en statens bosättningslånefond m. m. Detta förslag avsåg att för trolovade eller äkta makar öppna möjlighet att utan sådan säkerhet, som eljest vanligen kräves, erhålla statliga amorteringslån å högst 1,000 kronor för inköp av möbler och andra bosättningsföremål, vilkas anskaffande föranledes av äktenskapets ingående. I propositionen förutsattes, att för behandling av frågor rörande bosättningslån skulle i varje landstingsområde och varje stad, som icke deltog i landsting, finnas en nämnd, bosättningslånenämnd, samt att i kommunerna skulle finnas ortsombud med uppgift att avgiva yttranden över låneansökningarna. Ledamöter i bosättningslånenämnder och ortsombud skulle erhålla ersättning av statsmedel enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder. Beviljade lån skulle utbetalas genom generalpoststyrelsens försorg. För bestyret med utbetalningen skulle postverket erhålla ersättning från särskilt för ändamålet anvisat anslag.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framställda förslag beslöt 1937 års riksdag, att en statlig utlåningsfond, benämnd statens bosättningslånefond, skulle inrättas. Riksdagen medgav, att lån ur nämnda fond finge utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som förordats i omförmälda proposition, samt anvisade för budgetåret 1937/1938 såsom kapital för fonden under Utgifter för kapitalökning, rubriken Statens utlåningsfonder ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor. Samtidigt anvisade riksdagen för nämnda budgetår under femte huvudtiteln *dels* till bosättningslånenämnder och ortsombud m. m. ett förslagsanslag av 30,000 kronor, *dels ock* till ersättning för bestyr med statens bosättningslån ett förslagsanslag av 12,000 kronor.

Riksdagens omförmälda beslut — som av riksdagen anmäldes i skrivelse den 4 juni 1937, nr 388 — innebar, såvitt angår låneverksamhetens organisation, icke något definitivt ståndpunktstagande till propositionens förslag. Riksdagen uttalade nämligen i nämnda skrivelse, att inom riksdagen ifrågasatts lämpligheten av att skapa en organisation av den omfattning Kungl. Maj:t föreslagit. Därvid hade — anförde riksdagen — syftats på de föreslagna bosättningslånenämnderna. Om låneverksamheten i stället förlades till riksbanken, kunde styrelserna vid riksbankens huvudkontor och avdelningskontor fylla uppgiften som bosättningslånenämnd. Riksdagen ansåge, att Kungl. Maj:t borde ägna det sålunda framförda förslaget uppmärksamhet och, om det befundes acceptabelt, vidtaga därav föranledda justeringar i föreliggande författningsförslag.

Efter ytterligare utredning i ämnet har Kungl. Maj:t den 30 september 1937 utfärdat *dels* kungörelse (nr 809) om statliga bosättningslån, *dels ock*

kungörelse (nr 810) angående ersättning åt Ortsombud för yttranden över ansökningar om dylika län.

De utfärdade bestämmelserna, som trätt i tillämpning den 1 januari 1938, överensstämma väsentligen med det förslag, som förelades 1937 års riksdag. Emellertid har låneverksamheten organiserats något annorlunda än i propositionen avsågs. Sålunda skall ansökan om lån prövas av riksbanken, som ock utbetalar beviljade lån och i övrigt äger meddela beslut rörande lånen. Några bosättningslånenämnder hava med denna organisation icke behövt inrättas. Ej heller erfordras postverkets medverkan för låneverksamhetens drivande.

Såsom ersättning för sitt bestyr med lånen erhåller riksbanken 5 kronor för varje av banken behandlad ansökan. Ortsombud äger åtnjuta en ersättning av 3 kronor för varje ansökan, varöver ombudet yttrar sig; dock att, där jämväl annat ombud yttrar sig över ansökningen, ersättning utgår med allenast 2 kronor.

I skrivelse den 24 februari 1938 har riksbanken meddelat, att ansökningar om lån från bosättningslånefonden till och med den 23 i samma månad till riksbankens kontor inkommit till ett antal av 3,548, avseende ett sammanlagt lånebelopp av 3,086,814 kronor. Av dessa ansökningar hade 389 — motsvarande ett belopp av tillhoppa 389,385 kronor — avslagits. Ansökningarna i övrigt hade antingen bifallits eller ännu ej slutgiltigt behandlats.

Till belysande av fördelningen av lånen på riksbankens olika lånedistrikt har banken lämnat följande uppgifter, avseende ställningen den 23 februari 1938.

Riksbankskontor	Inkomna ansökningar, vilka den 23/2 1938 bifallits eller ännu ej slutgiltigt behandlats		Riksbankskontor	Inkomna ansökningar, vilka den 23/2 1938 bifallits eller ännu ej slutgiltigt behandlats	
	Antal	Totalbelopp Kronor		Antal	Totalbelopp Kronor
Huvudkontoret	523	481,123	Vänernborg	57	30,950
Uppsala	54	40,474	Mariestad	77	65,960
Nyköping	92	76,708	Karlstad	142	123,510
Linköping	102	83,960	Örebro	74	60,800
Norrköping	66	59,100	Västerås	80	68,340
Jönköping	128	109,050	Falun	145	113,294
Växjö	27	22,300	Gävle	129	104,320
Kalmar	46	35,375	Härnösand	77	49,950
Visby	28	22,120	Sundsvall	99	75,904
Karlskrona	44	39,600	Östersund	41	34,650
Kristianstad	102	75,676	Umeå	62	49,660
Malmö	487	436,500	Luleå	76	64,345
Halmstad	77	62,100			
Göteborg	324	311,660	Summa	3,159	2,697,429

Vid den utredning, som närmast föregick utfärdandet den 30 september 1937 av förenämnda kungörelser i ämnet, framhöllo i avgivet yttrande *fullmäktige i riksbanken*, att det med hänsyn till att lånerörelsen i sin helhet

skulle komma att handhavas av riksbanken icke finge anses oskäligt, om banken för sitt bestyr tillerkändes ersättning med 10 kronor för varje lån.

Departements-
chefen.

För ett säkrare bedömande av anslagsbehovet under nästa budgetår har jag ansett nödvändigt att avvakta erfarenheterna rörande de krav på bosättningslån, som framkommit, sedan verksamheten vid årsskiftet tog sin början. Av den lämnade redogörelsen framgår, att till och med den 23 februari i år inkommit ansökningar till ett sammanlagt belopp av närmare 3,100,000 kronor. Av dessa hade ansökningar till ett sammanlagt belopp av inemot 400,000 kronor redan avslagits. Till behandling föreligga sålunda under den närmaste tiden ansökningar å ett sammanlagt belopp av omkring 2,700,000 kronor.

Även om man torde kunna räkna med att hittills ingivits ett icke ringa antal ansökningar, som hänföra sig till äktenskap, ingångna under senare delen av år 1937, och att alltså under de närmaste månaderna frekvensen skall nedgå, synes det för innevarande budgetår disponibla beloppet icke komma att vara tillräckligt för att täcka det konstaterade lånebehovet. Det torde därför kunna förutses, att med beviljandet av en del ansökningar får anstå, tills nya medel för budgetåret 1938/1939 äro tillgängliga. Vid min preliminära uppskattning av anslagsbehovet för sistnämnda budgetår har jag angivit detsamma till 6 miljoner kronor. Under beaktande av nyssberörda omständighet och med ledning av nu föreliggande erfarenhet synes anledning saknas att avvika från den tidigare uppskattningen. Anslag till nämnda belopp torde sålunda böra äskas å kapitalbudgeten.

Beträffande därefter anslaget till ersättning åt ortsombuden vill jag erinra, att hittills inkomna låneansökningar i genomsnitt avse lån till ett belopp av omkring 870 kronor. Därest förhållandena i fortsättningen gestalta sig på enahanda sätt, lär man böra räkna med ett ungefärligt antal ansökningar av 7,000. Anslagsbehovet kan sålunda uppskattas till 25,000 kronor.

Ersättningen åt riksbanken för dess bestyr med statens bosättningslån utgår under innevarande budgetår med 5 kronor för varje lån. I förenämnda yttrande har riksbanken hemställt, att ersättningen måtte bestämmas till 10 kronor. Innan närmare erfarenhet hunnit förvärvas rörande det arbete, som bestyret med bosättningslånen föranleder för riksbanken, anser jag det knappast lämpligt att överväga ändrade beräkningsgrunder för ifrågavarande ersättning. Jag finner mig sålunda även för nästa budgetår böra beräkna detsamma till 5 kronor för varje av banken behandlad ansökning. Enligt nyss angivna uppskattning skulle anslagsbehovet sålunda uppgå till 35,000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1938/1939 anvisa:

a) å kapitalbudgeten under rubriken Statens utlåningsfonder till *Statens bosättningslånefond* ett *reservationsanslag* av kronor 6,000,000, samt

b) under femte huvudtiteln

1) till *Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud* ett *förslagsanslag* av kronor 25,000,

2) till *Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken för dess bestyr med statens bosättningslån ett förslagsanslag av kronor 35,000.*

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Dagny Olsson.